

τες του Είναι προς θάνατο, οφείλεται στην ουσία κάθε οντολογικής έρευνας. Όλο και πιο ρητά πρέπει να συμβαδίζει με τον υπαρκτικό καθορισμό εννοιών η υπαρξιακή έλλειψη δέσμευσης¹, και τούτο **249** ειδικά ως προς το θάνατο, χάρη στον οποίο αποκαλύπτεται οξύτερα ο χαρακτήρας του εδωνά-Είναι ως δυνατότητας. Η υπαρκτική προβληματική αποβλέπει μόνο στο να εκθέσει την οντολογική δομή του Είναι προς το τέλος του εδωνά-Είναι¹.

Σελ. 248

1.[Um so ausdrücklicher muß mit der existenzialen Begriffsbestimmung die existenzielle Unverbindlichkeit zusammengehen...]

Σελ. 249

1. Ερμηνεύοντας τη «ζωή», η μες στη χριστιανική Θεολογία καλλιμεργούμενη Ανθρωπολογία έβλεπε μαζί ανέκαθεν - από τον Παύλο έως τη meditatio futurae vitae του Καλβίνου - και το θάνατο. Ο Ντιλτάν, του οποίου οι κύριες φιλοσοφικές τάσεις απέβλεπαν σε μια Οντολογία της «ζωής», δεν μπορούσε να παραγνωρίσει τη συνάφεια της ζωής με το θάνατο. «Και τελικά, η σχέση που καθορίζει βαθύτατα και γενικότατα το αίσθημα της ύπαρξης [Dasein] μας - η σχέση της ζωής προς το θάνατο - γιατί ο περιορισμός της ύπαρξής μας από το θάνατο είναι πάντα αποφασιστικός για να κατανοήσουμε και να εκτιμήσουμε τη ζωή». (Το θίωμα και η ποίηση, 5η έκδοση, σελ. 230). Πρόσφατα ο G. Simmel περιέλαβε επίσης ρητά το φαινόμενο του θανάτου στον καθορισμό της «ζωής», χωρίς όμως σαφή διαχωρισμό της βιολογικο-οντικής από την οντολογικο-υπαρκτική προβληματική. (Δες τη Βιοθεωρία. Τέσσερα μεταφυσικά κεφάλαια, 1918, σελ. 99-153). - Για την παρούσα έρευνα, δες ειδικά: K. Jaspers, Ψυχολογία των κοσμοθεωριών, 3η έκδοση 1925, σελ. 229 κ.εε, ειδικά σελ. 259-270. Ο Γιάσπερς συλλαμβάνει το θάνατο με οδηγητικό νήμα το φαινόμενο της «οριακής κατάστασης» καθώς το εξέθεσε ο ίδιος, φαινόμενο του οποίου η θεμελιώδης σημασία υπερβαίνει κάθε Τυπολογία των «τοποθετήσεων» ["Einstellungen"] και των «κοσμοεικόνων».

Τις παρακινήσεις του Ντιλτάν προσδέχτηκε ο Rud. Unger στο έργο του: Herder, Novalis und Kleist. Studien über die Entwicklung des Todesproblems im Denken und Dichten von Sturm und Drang zur Romantik, 1922. Στη διάλεξή του: Η ιστορία της λογοτεχνίας ως ιστορία των προβλημάτων. Το ερώτημα ιστοριολογικής σύνδεσης με ειδικότερο συσχετισμό προς τον Ντιλτάν (Schriften der Königsberger Gelehrten Gesellschaft, Geisteswissenschaftliche Klasse, I, 1, 1924), ο Unger μελετά τ' αξιώματα της ερωτηματοθεσίας του Ντιλτάν. Ο Unger βλέπει καθαρά τη σημασία της φαινομενολογικής έρευνας για μια ριζικότερη θεμελίωση του «προβλήματος της ζωής» (ό.π., σελ. 17 κ.εε).

§50. Προσχέδιο της υπαρκτικοοντολογικής δομής του θανάτου

Από τους συλλογισμούς μας για την εκκρεμότητα, το τέλος και την ολότητα προέκυψε η αναγκαιότητα, να ερμηνεύσουμε το φαινόμενο του θανάτου ως Είναι προς το τέλος με βάση τη θεμελιώδη σύσταση του εδωνά-Είναι. Μόνο έτσι μπορεί να γίνει σαφές, κατά πόσο είναι μορφή στο ίδιο το εδωνά-Είναι, σύμφωνα με τη δομή του Είναι του, μια ολοκλήρωση συγκροτημένη από το Είναι προς το τέλος. Η μέριμνα έγινε ορατή ως θεμελιώδης σύσταση του εδωνά-Είναι. Η οντολογική σημασία της έκφρασης μέριμνα εκφράστηκε με τον «ορισμό»: προηγούμενο-του-ήδη-ενόντος (στον κόσμο) ως όντος-παράπλευρα-σε (ενδόκοσμα) συναντώμενα-όντα-εαυτού-του². Έτσι εκφράστηκαν τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του Είναι του εδωνά-Είναι: η ύπαρξη, με το προηγούμενο-του-εαυτού-του²⁵⁰ η γεγονότητα, με το ήδη-Ενείναι: η κατάπτωση, με το Παρείναι. Αν πράγματι ο θάνατος ανήκει με εξαιρετικό νόημα στο Είναι του εδωνά-Είναι, τότε ο θάνατος (ή έστω το Είναι προς το τέλος) πρέπει να καθοριστεί με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά.

Πρέπει αρχικά να διευκρινιστεί σκιαγραφικά, πώς αποκαλύπτονται στο φαινόμενο του θανάτου η ύπαρξη, η γεγονότητα και η κατάπτωση του εδωνά-Είναι.

Απορρίψαμε ως αιτίαση την ερμηνεία του όχι-ακόμα, μαζί και του έσχατου όχι-ακόμα, του τέλους του εδωνά-Είναι, με το νόημα εκκρεμότητας: και τούτο γιατί η τέτοια ερμηνεία διέστρεφε οντολογικά το εδωνά-Είναι σε παρευρισκόμενο ον. Η αποπεράτωση [Zu-Ende-sein] σημαίνει υπαρκτικά: Είναι προς το τέλος [Sein zum Ende]. Το έσχατο όχι-ακόμα έχει το χαρακτήρα κάτινος, προς το οποίο το εδωνά-Είναι σχετίζεται. Το τέλος κείται προ [steht... bevor] του εδωνά-Είναι. Ο θάνατος δεν είναι κάτι όχι ακόμα παρευρισκόμενο, και ούτε ελαττωμένη σε ένα μίνιμουμ τελευταία εκκρεμότητα [Ausstand], αλλά κάτι προ-κείμενο [Bevorstand].

Προ του εδωνά-Είναι ως μες-στον-κόσμον-Είναι μπορούν όμως να κείτονται [με το γενικό νόημα: μέλλονται] πολλά. Ο χαρακτήρας κάτι προ-κείμενου δεν είναι διακριτικό μόνο του θανάτου. Αντίθετα: και αυτή η ερμηνεία θα μπορούσε να μας οδηγήσει στην εικασία, πως ο θάνατος θα έπρεπε να νοηθεί με το νόημα ενός προ-κείμενου, περιβαλλοντικά συναντώμενου συμβάντος. Μπορεί να πρό-κειται

2. Δες § 41, σελ. 192.

π.χ. μια καταιγίδα, η μεταποίηση του σπιτιού, η άφιξη ενός φίλου, όντα συνεπώς παρευρισκόμενα, πρόχειρα ή και συνόντα εδωνά. Ο προ-κειμενος θάνατος δεν έχει Είναι αυτού του είδους.

Αλλά μπορεί επίσης να κείται προ του εδωνά-Είναι π.χ. ένα ταξίδι, μια φιλονεκία, η παραίτηση από κάτι το οποίο μπορεί να είναι το ίδιο το εδωνά-Είναι: δυνατότητες του δικού του Είναι, που θεμελιώνονται στο Συνείναι με Άλλους.

Ο θάνατος είναι μια δυνατότητα του Είναι, την οποία οφείλει ν' αναλαμβάνει κάθε φορά αυτό τούτο το εδωνά-Είναι¹. Με το θάνατο το ίδιο το εδωνά-Είναι κείται προ του εαυτού του μέσα στην πιο δική του δυνατότητα ύπαρξης. Χάρη σ' αυτή τη δυνατότητα το εδωνά-Είναι νοιάζεται για το μες-στον-κόσμον-Είναι του κατά τρόπο απόλυτο. Ο θάνατός του είναι η δυνατότητα του να μη μπορεί πια να είναι εδωνά². Όταν το εδωνά-Είναι ως αυτή του η δυνατότητα κείται προ του εαυτού του, το εδωνά-Είναι παραπέμπεται ολότελα στην πιο δική του δυνατότητα ύπαρξης. Όταν έτσι κείται προ του εαυτού του, διαλύονται όλες οι σχέσεις του προς κάποιο άλλο εδωνά-Είναι³. Αυτή η πιο δική του, ασχέτιστη [unbezüglich] δυνατότητα είναι συνάμα η έσχατη. Ως δυνατότητα ύπαρξης, το εδωνά-Είναι δεν μπορεί να παρακάμψει [überholen] τη δυνατότητα του θανάτου. Ο θάνατος είναι η δυνατότητα της απόλυτης μη-δυνατότητας για εδωνά-Είναι. Έτσι ο θάνατος αποκαλύπτεται ως η πιο δική μου, ασχέτιστη, μη-παρακάμψιμη [unüberholbar] δυνατότητα. Νά γιατί

251

ο θάνατος είναι κάτι έξοχα προ-κειμενο. Η υπαρκτική του δυνατότητα θεμελιώνεται στο ότι το εδωνά-Είναι έχει ουσιαστικά διανοιγεί στον εαυτό του, και μάλιστα κατά τον τρόπο του προηγούμενου-του-εαυτού-του. Αυτό το δομικό στοιχείο της μέριμνας έχει στο Είναι προς θάνατο την πιο αρχέγονή του συγκεκριμενοποίηση. Το Είναι προς το τέλος γίνεται μέσα στη διάσταση των φαινομένων σαφέστερο ως Είναι προς την έξοχη αυτή δυνατότητα του εδωνά-Είναι.

Αλλ' αυτή την πιο δική του, ασχέτιστη και μη-παρακάμψιμη

Σελ. 250

1. [Εναλλακτική μεταφραστική απόδοση: ...η οποία έχει ως μέλημα ν' αναλαμβάνει εκάστοτε αυτό τούτο το εδωνά-Είναι.]

2. [des Nicht-mehr-dasein-könnens. Εδώ έχουν αναμειχτεί οι εκφράσεις Seinkönnen (= δυνατότητα ύπαρξης) και Nicht-mehr-da-sein (= όχι-πια-εδωνά-Είναι).]

3. [So sich bevorstehend sind in ihm alle Bezüge zu anderem Dasein gelöst.]

δυνατότητα δεν την αποκτά το εδωνά-Είναι εκ των υστέρων και περιστασιακά κατά την πορεία του Είναι του. Αντίθετα: όταν το εδωνά-Είναι υπάρχει, είναι ήδη ριγμένο μέσα σ' αυτή τη δυνατότητα. Το εδωνά-Είναι αρχικά και κατά το πλείστο δεν έχει ούτε ρητή ούτε πόσο μάλλον θεωρητική γνώση του ότι έχει παραδοθεί στο θάνατό του και ότι ο θάνατος ανήκει συνεπώς στο μες-στον-κόσμον-Είναι. Το ριγμένο στο θάνατο του αποκαλύπτεται με πιο αρχέγονο κι έντονο τρόπο μέσα στη διάθεση της αγωνίας¹. Η αγωνία του μπρός στο θάνατο είναι αγωνία «μπρός» στην πιο δική του, ασχέτιστη και μη-παρακάμψιμη δυνατότητα ύπαρξης. Αυτό μπρος στο οποίο αγωνιά, είναι αυτό τούτο το μες-στον-κόσμον-Είναι. Αυτό για το οποίο αγωνιά, είναι η στοιχειώδης δυνατότητα ύπαρξης του εδωνά-Είναι. Η αγωνία μπρος στο θάνατο δεν επιτρέπεται να συγγέται με το φόβο μπρος στην αποβίωση. Αυτή η αγωνία δεν είναι καμιά οποιαδήποτε, τυχαία διάθεση «αδυναμίας» του ατόμου, παρά ως θεμελιώδης εύρεση του εδωνά-Είναι, είναι η διανοικτότητα του ότι το εδωνά-Είναι υπάρχει ως ριγμένο Είναι προς το τέλος του. Έτσι διευκρινίζεται η υπαρκτική έννοια του θνήσκειν ως ριγμένου Είναι προς την πιο δική μου, ασχέτιστη και μη-παρακάμψιμη δυνατότητα ύπαρξης. Με οξύτητα μπορεί πια να διακριθεί από μια σκέτη εξαφάνιση, αλλά και από έναν απλό φόβο και τελικά από μια «βίωση» της αποβίωσης².

Το Είναι προς το τέλος δεν πρωτοδημιουργείται μέσω κάποιας στάσης ή ως κάποια ενίοτε λαμβανόμενη στάση [απέναντι στο τέλος], παρά ιδιάζει ουσιαστικά στον ριγμένο χαρακτήρα του εδωνά-Είναι, ο οποίος αποκαλύπτεται με αυτή ή την άλλη μορφή χάρη στην εύρεση (διάθεση). Το γεγονός ότι κάθε φορά κυριαρχεί στο εδωνά-Είναι «γνώση» ή «άγνοια» ως προς το πιο δικό του Είναι προς το τέλος, εκφράζει μόνο την υπαρξιακή δυνατότητα, ότι το εδωνά-Είναι μπορεί να διατηρείται κατά ποικίλους τρόπους μέσα σ' αυτό το Είναι. Το γεγονός ότι πολλοί [Viele] αρχικά και κατά το πλείστο δεν έχουν ιδέα από θάνατο, δεν επιτρέπεται να το εκμεταλλευτείς ως αποδεικτικό στοιχείο του ότι το Είναι προς θάνατο δεν ανήκει γενικά στο εδωνά-Είναι. Αποδείχνει μόνο ότι αρχικά και κατά το πλείστο το εδωνά-Είναι επικαλύπτει στον εαυτό του το πιο δικό του Είναι προς θάνατο δραπετεύοντας προ αυτού. Το εδωνά-Είναι

Σελ. 251

1. Δες §40, σελ. 184 κ. εες.

2. [..."Erleben" des Ablebens.]

252 θνήσκει γεγονός όσο υπάρχει, αλλ' αρχικά και κατά το πλείστο καταπτωτικά. Γιατί το γεγονός υπάρχει δεν είναι απλώς γενικά και αδιαφοροποίητα ένα ριγμένο μες-στον-κόσμον-Είναι, αλλά κι έχει πάντα ήδη απορροφηθεί στον βιομερμινώμενο «κόσμο». Με αυτό το καταπτωτικό Παρείναι αγγέλλεται η φυγή του από την ανεσιτότητα, δηλαδή μπρος από το πιο δικό του Είναι προς θάνατο. Η ύπαρξη, η γεγονότητα και η κατάπτωση χαρακτηρίζουν το Είναι προς το τέλος, είναι συνεπώς συγκροτητικά στοιχεία της υπαρκτικής έννοιας του θανάτου. *Ως προς την οντολογική του δυνατότητα το θνήσκειν δεμελιώνεται στη μέριμνα*^[12].

Αλλ' αν το Είναι προς θάνατο ιδιάζει αρχέγονα και ουσιαστικά στο Είναι του εδωνά-Είναι, τότε πρέπει να μπορεί να πιστοποιηθεί - έστω και αν αρχικά ως ανασθεντικό - μέσα στην καθημερινότητα. Και αν πράγματι το Είναι προς το τέλος έμελλε να προσφέρει την υπαρκτική δυνατότητα μιας υπαρξιακής ολοκλήρωσης του εδωνά-Είναι, αυτό θα ήταν ταιριαστή με το φαινόμενο επικύρωση της θέσης: μέριμνα είναι ο οντολογικός όρος για την ολότητα του δομικού όλου του εδωνά-Είναι. Αλλά για να παράσχουμε μέσα στη διάσταση των φαινομένων πλήρη δικαιολόγηση αυτής της πρότασης, δεν αρκεί ένα προσχέδιο της συνάφειας ανάμεσα στο Είναι προς θάνατο και στη μέριμνα. Αυτή η συνάφεια πρέπει να γίνει ορατή προπαντός μέσα στην άμεση συγκεκριμενοποίηση του εδωνά-Είναι - στην καθημερινότητά του.

§51. *Το Είναι προς θάνατο και η καθημερινότητα του εδωνά-Είναι*

Η παρουσίαση του καθημερινού κατά μέσον όρο Είναι προς θάνατο θα προσανατολιστεί προς τις παραπάνω επιτευγμένες δομές της καθημερινότητας. Μέσα στο Είναι προς θάνατο το εδωνά-Είναι σχετίζεται προς τον εαυτό του ως προς μια έξοχη δυνατότητα ύπαρξης. Αλλά ο εαυτός της καθημερινότητας είναι οι πολλοί¹. Αυτοί συγκροτούνται ερμηνεύοντας το κάθε τι κατά τον τρόπο της κοινής γνώμης, η οποία εκφράζεται με αερολογία². Η αερολογία πρέπει

Σελ. 252

1. Δες §27, σελ. 126 κ. εες.

2. [das sich in der öffentlichen Ausgelegtheit konstituiert, die sich im Gerede ausspricht. Προηγούμενες εκδόσεις γράφουν konstituiert. Sie spricht sich aus im Gerede.]

συνεπώς να κάνει φανερό, κατά ποιον τρόπο το καθημερινό εδωνά-Είναι ερμηνεύει το Είναι του προς θάνατο. Το θεμέλιο κάθε ερμηνεύσης είναι μια κατανόηση, η οποία είναι πάντα μέσα σε κάποια εύρεση, δηλαδή μέσα σε κάποια διάθεση. Πρέπει συνεπώς να τεθεί το ερώτημα: πώς έχει διανοίξει η αερολόγια, μέσα σε εύρεση κείμενη κατανόηση των πολλών το Είναι προς θάνατο; Πώς σχετίζεται η κατανόηση των πολλών προς την πιο δική, ασχέτιστη και μη-παρά-κάμψιμη δυνατότητα του εδωνά-Είναι; Ποια εύρεση διανοίγει στους πολλούς το ότι έχουν παραδοθεί στο θάνατο, και με ποιον τρόπο;

Η κοινή γνώμη της καθημερινής συναλλαγίας «γνωρίζει» το θάνατο σαν συμβάν που λαβαίνει χώρα συνεχώς, σαν «περίπτωση **253** θανάτου». Αυτός ή εκείνος ο γείτονας ή ο μακρινός πεθαίνει. Άγνωστοι πεθαίνουν κάθε μέρα και κάθε ώρα. Ο «θάνατος» συναντιέται ως πασιγνωστο συμβάν που λαβαίνει χώρα ενδόκοσμα. Σαν τέτοιος δε μας κινεί την προσοχή, χαρακτηριστικό όσων συναντούμε καθημερινά¹. Οι πολλοί έχουν εξασφαλίσει ήδη και μια ερμηνεία αυτού του συμβάντος. Το κουβεντιάζουν «φευγαλέα», εκφωνώντας ή και κατά το πλείστο υπονοώντας τα εξής: μία των ημερών τελικά όλοι θα πεθάνουμε, προς το παρόν όμως αυτό δε μας αφορά².

Η ανάλυση του «όλοι θα πεθάνουμε» αποκαλύπτει αναμφισήμαντα το είδος του Είναι του καθημερινού Είναι προς θάνατο. Σε μια τέτοια κουβέντα ο θάνατος νοείται ως ένα ακαθόριστο κάτι, που πρώτα απ' όλα πρέπει από κάπου να φτάσει, προς το παρόν όμως δεν είναι ακόμα παρευρισκόμενος, συνεπώς ούτε και απειλητικός. Το «όλοι θα πεθάνουμε» διαδίδει την εντύπωση ότι τάχα ο θάνατος θα χτυπήσει τους πολλούς. Η δημόσια ερμηνεύση του εδωνά-Είναι λέει: «όλοι θα πεθάνουμε», επειδή έτσι βάζεις με το νου σου όλους τους άλλους εκτός από τον ίδιο σου τον εαυτό³. Αυτοί οι πολλοί άλλοι δεν είναι κανέναν³. Το «θνήσκειν» ισοπεδώνεται σε ένα συμβάν, που ανταμώνει βέβαια το εδωνά-Είναι, αλλά δεν ανήκει σε κανέναν ιδιαίτερα. Όπως κάθε αερολογία είναι αμφισήμαντη, όμοια και αυτή η κουβέντα περί θανάτου. Το θνήσκειν, που ουσιαστικά δεν μπορεί ν' αναπληρωθεί γιατί είναι το δικό μου θνήσκειν, διαστρεβλώνεται

Σελ. 253

1. Δες §16, σελ. 72 κ. εες.

2. [: man stirbt am Ende auch einmal, aber zunächst bleibt man selbst unbetroffen.]

3. [dieses Man ist das Niemand.]

σε συμβάν που λαβαίνει χώρα δημόσια και συναντά τους πολλούς. Η καθημερινή κουβέντα περί θανάτου μιλά για το θάνατο σαν «περίπτωση» που λαβαίνει χώρα διαρκώς· υποκρίνεται ότι ο θάνατος είναι κάτι πάντα ήδη «πραγματικό», κι επικαλύπτει το χαρακτήρα του ως δυνατότητας, συνάμα και ότι πρόκειται για δυνατότητα ασχέτιστη και μη-παρακάμφιμη. Με αυτή την αμφισημαντότητα το εδωνά-Είναι κατορθώνει να χαθεί μες στους πολλούς ως προς μια έξοχη δυνατότητα ύπαρξης, που ανήκει στον πιο δικό του εαυτό. Οι πολλοί δικαιώνουν κι επαυξάνουν τον πειρασμό, να κρύβεις απ' τον εαυτό σου το πιο δικό σου Είναι προς θάνατο⁴.

Αυτή η επικαλυπτική αποφυγή του θανάτου εξουσιάζει τόσο επίμονα την καθημερινότητα, ώστε μέσα στη συναλληλία οι «πλησίον»⁵ συχνά καταπέιθουν ακόμα και τον ετοιμοθάνατο πως θα γλυτώσει το θάνατο, και γρήγορα θα ξαναεπιστρέψει στην καθησυχασμένη καθημερινότητα του βιομερμινώμενου κόσμου του. Μια τέτοια «ανθρωπομέριμνα» θεωρεί μάλιστα, ότι έτσι «παρηγορεί» τον ετοιμοθάνατο. Επιμένει να τον πιασώσει στο εδωνά-Είναι, βοηθώντας τον να επικαλύψει εντελώς την πιο δική του, ασχέτιστη δυνατότητα. Έτσι οι πολλοί παρέχουν μια *διαρκή καθησύχηση ως προς το θάνατο*. Κατά βάθος όμως δεν την παρέχουν μόνο στον ετοιμοθάνατο, αλλά και στους «παρηγορητές». Ακόμα και στην περίπτωση της αποβίωσης η κοινή γνώμη δεν κάθεται να ενοχληθεί ή ν' ανησυχήσει ξεφεύγοντας από τη βιομερμινώδη αμερμηνσία της¹. Βλέπουν στο θνήσκειν των Άλλων όχι σπάνια ένα κοινωνικό δυσάρεστο αν όχι και μια έλλειψη τακτ, από την οποία η κοινή γνώμη δεν έχει παρά να προφυλάσσεται².

4. Δες §38, σελ. 177 κ. εες.

5. [die "Nächsten". Ο Χάιντεγκερ βάζει αυτή τη λέξη σε εισαγωγικά θέλοντας ίσως να υπενθυμίσει τη βιβλική της χρήση αλλά και την ετυμολογική της συγγένεια με το επίρρημα zunächst (= αρχικά), που σημαδεύει την εγγύτητα και αμεσότητα της καθημερινότητας.]

Σελ. 254

1. [Und selbst im Falle des Ablebens noch soll die Öffentlichkeit durch das Ereignis nicht in ihrer besorgten Sorglosigkeit gestört und beunruhigt werden.]

2. Ο Λέων Τολστόι παρουσίασε στο διήγημά του «Ο θάνατος του Ιβάν 'Ιλιτς» το φαινόμενο του συνταραγμού και του γκρεμίσματος αυτού του «όλοι θα πεθάνουμε».

Αλλά μαζί μ' αυτή την καθησύχηση, που απομακρύνει το εδωνά-Είναι από το θάνατό του, οι πολλοί αποκτούν δικαίωση και υπόληψη αναλαμβάνοντας να σου ρυθμίσουν σιωπηλά τον τρόπο, κατα τον οποίο οφείλεις να σχετίζεσαι με το θάνατο. Ακόμα και το να σκέπτεσαι το θάνατο είναι για την κοινή γνώμη άνανδρος φόβος, έλλειψη σιγουριάς από μέρους του εδωνά-Είναι και σκοταδιστική φυγή από τον κόσμο. *Οι πολλοί δεν επιτρέπουν το δάρρος να κατέχεσαι από αγωνία μπρος στο θάνατο*. Η κυριαρχία της δημόσιας ερμηνευσης των πολλών έχει ήδη αποφασίσει, ποια εύρεση οφείλει να καθορίζει τη στάση σου προς το θάνατο. Με την αγωνία μπρος στο θάνατο το εδωνά-Είναι φέρεται μπρος στον εαυτό του παραδιδόμενο στη μη-παρακάμφιμη δυνατότητα. Οι πολλοί φροντίζουν να μεταλλάξουν αυτή την αγωνία σε φόβο μπροστά σε ένα επερχόμενο συμβάν. Αφού χάρη στην αμφισημαντότητα κάνουν την αγωνία φόβο, δηλώνουν πως αυτός είναι αδυναμία, η οποία δεν επιτρέπεται σ' ένα σίγουρο για τον εαυτό του εδωνά-Είναι. Το άφωνο ψήφισμα των πολλών λέει ότι είναι προεπιλεγμένο να διατηρείσαι αδιάφορος και ατάραχος ως προς το «γεγονός» ότι θα πεθάνεις. Η διαμόρφωση μιας τέτοιας «υπέροχης» αδιαφορίας *αποξενώνει* το εδωνά-Είναι από την πιο δική του, ασχέτιστη δυνατότητα ύπαρξης.

Ο πειρασμός, η καθησύχηση και η αποξένωση είναι όμως διακριτικά του είδους του Είναι που ονομάσαμε *κατάπτωση*. Ως καταπτωτικό, το καθημερινό Είναι προς θάνατο είναι *αδιάκοπη φυγή προ του θανάτου*. Το Είναι προς το τέλος έχει τη μορφή παρερμηνευτικής, αναυθεντικά κατανοητικής, επικαλυπτικής *αποφυγής του τέλους*. Το ότι το κάθε φορά δικό μου εδωνά-Είναι γεγονόςικά πάντα ήδη θνήσκει, βρίσκεται δηλαδή μέσα σε ένα Είναι προς το τέλος του, αυτό το γεγονός αποκρύβεται με μεταλλαγή του θανάτου σε «περιπτώσεις θανάτου» που λαβαίνουν χώρα καθημερινά σε Άλλους, και το πολύ-πολύ μας σιγουρεύουν ότι «εμείς» εξακολουθούμε να «ζούμε». Αλλά με την καταπτωτική φυγή *προ του θανάτου* η καθημερινότητα του εδωνά-Είναι επικυρώνει το ότι και αυτοί τούτοι οι πολλοί είναι κάθε φορά ήδη σταμπαρισμένοι *ως Είναι προς θάνατο*, ακόμα και όταν δεν κάθονται να σκεφτούν ρητά το θάνατο. *Ακόμα και στην κατά μέσον όρο καθημερινότητα το εδωνά-Είναι νοιάζεται αδιάκοπα γι' αυτή την πιο δική του, ασχέτιστη και μη-παρακάμφιμη δυνατότητα ύπαρξης, έστω και αν μόνο κατά τον τρόπο ανενόχλητης αδιαφορίας ως προς την έσχα-*

255

τη δυνατότητα της ύπαρξής του¹.

Η παρουσίαση του καθημερινού Είναι προς θάνατο μας οδηγεί στο να επιχειρήσουμε να εξασφαλίσουμε την πλήρη υπαρκτική έννοια του Είναι προς το τέλος, ερμηνεύοντας διεισδυτικότερα το καταπτωτικό Είναι προς το θάνατο ως φυγή *προ τούτου*. Με τη βοήθεια του *προ-του-οποίου-πραγματώνεται-η-φυγή*, το οποίο έγινε επαρκώς ορατό ως φαινόμενο, πρέπει να σχεδιαγραφηθεί φαινομενολογικά, πώς αυτό τούτο το αποφεύγον εδωνά-Είναι κατανοεί το θάνατό του².

§52. Το καθημερινό Είναι προς το τέλος και η πλήρης υπαρκτική έννοια του θανάτου

Το Είναι προς το τέλος καθορίστηκε με υπαρκτικό προσχεδιασμό ως Είναι προς την πιο δική μου, ασχέτιστη και μη-παρακάμφσιμη δυνατότητα ύπαρξης. Το υπάρχον [existierend] Είναι προς αυτή τη δυνατότητα φέρεται μπρος στο απόλυτο αδύνατο της ύπαρξης. Πέρ' από αυτό τον επιφανειακά κενό χαρακτηρισμό του Είναι προς θάνατο, αποκαλύφθηκε η συγκεκριμενοποίηση αυτού του Είναι μέσα στη μορφή της καθημερινότητας. Σύμφωνα με την ουσιώδη για την καθημερινότητα τάση προς κατάπτωση, το Είναι προς θάνατο φανερώθηκε ως επικαλυπτική αποφυγή του θανάτου. Ενώ πρωτύερα η έρευνά μας πέρασε από το μορφικό προσχέδιο της οντολογικής δομής του θανάτου στη συγκεκριμένη ανάλυση του καθημερινού Είναι προς το τέλος, οφείλει τώρα να κατευθυνθεί αντίστροφα και να πετύχει την πλήρη υπαρκτική έννοια του θανάτου μέσω συμπληρωματικής ερμηνείας του καθημερινού Είναι προς το τέλος.

Για να εξηγήσουμε το καθημερινό Είναι προς θάνατο πιαστήκαμε από την αερολογία των πολλών: μία των ημερών όλοι θα πεθάνουμε,

Σελ. 255

1. [wenn auch nur im Modus des Besorgens einer unbehelligten Gleichgültigkeit gegen die äußerste Möglichkeit seiner Existenz. Η έκφραση Gleichgültigkeit gegen σημαίνει κανονικά: αδιαφορία ως προς (κάποιον ή κάτι). Τονίζοντας όμως το επίρρημα gegen ο Χάιντεγγερ θέλει να υπενθυμίσει το γεγονός ότι αυτό το επίρρημα έχει και τη σημασία: ενάντια, σε αντίθεση προς.]

2. Σε συνάφεια προς αυτή τη μεθοδολογική δυνατότητα δεσ όσα ειπώθηκαν κατά την ανάλυση της αγωνίας, §40, σελ. 184.

προς το παρόν όμως όχι ακόμα³. Έως τώρα ερμηνεύσαμε μόνο το «όλοι θα πεθάνουμε» σαν τέτοιο. Με το «μία των ημερών, προς το παρόν όμως όχι ακόμα» η καθημερινότητα δέχεται κάτι σαν μια *βεβαιότητα* του θανάτου. Κανένας δεν αμφιβάλει πως θα πεθάνουμε. Αλλά τό ότι δεν αμφιβάλουμε, δε συνεπάγεται κιόλας εκείνο το βέβαιον-Είναι, που αντιστοιχεί στον τρόπο κατά τον οποίο ο θάνατος – με το νόημα της έξοχης δυνατότητας, την οποία χαρακτηρίσαμε παραπάνω – εισάγεται στο εδωνά-Είναι. Η καθημερινότητα περιορίζεται σ' αυτή την αμφισήμαντη παραδοχή της «βεβαιότητας» του θανάτου – ίσα-ίσα για να την αποδυναμώσει επικαλύπτοντας ακόμα περισσότερο το θνήσκειν, και για να καταστήσει ανώδυνο το γεγονός ότι είμαστε ριγμένοι στο θάνατο.

256

Σύμφωνα με το νόημά της η επικαλυπτική αποφυγή του θανάτου δεν μπορεί να είναι *πράγματι* [= *κατά τρόπο αυθεντικό*: στο κείμενο: *eigentlich*] βέβαιη για το θάνατο, και όμως *είναι* βέβαιη. Τί τρέχει με αυτή τη «βεβαιότητα του θανάτου»;

Να είσαι βέβαιος για ένα ον σημαίνει: μια και είναι αληθινό, να το εκλαμβάνεις για αληθινό¹. Αλήθεια όμως είναι το αποκαλυμμένο των όντων. Αλλά κάθε αποκαλυμμένο θεμελιώνεται οντολογικά στην πιο αρχέγονη αλήθεια, στη διανοικτότητα του εδωνά-Είναι². Το εδωνά-Είναι ως διανοιγμένο, διανοικτικό και αποκαλυπτικό ον είναι ουσιαστικά «μες στην αλήθεια». *Αλλά η βεβαιότητα θεμελιώνεται στην αλήθεια ή ανήκει σ' αυτήν με ίση αρχεγονωσύνη*. Η έκφραση «βεβαιότητα» όπως και ο όρος «αλήθεια» έχει διπλή σημασία. Η αρχέγονη σημασία της αλήθειας είναι το διανοίγειν ως συμπεριφορά του εδωνά-Είναι. Από εδώ προέρχεται η παράγωγη σημασία: το αποκαλυμμένο των όντων. Κατ' αντιστοιχία η βεβαιότητα ισοδυναμεί αρχέγονα με το βέβαιον-Είναι ως είδος του Είναι του εδωνά-Εί-

3.[: man stirbt auch einmal, aber vorläufig noch nicht. Ας συγκριθεί αυτή η διατύπωση μ' εκείνη που παρέχεται στη 2η σημείωση της σελ. 253.]

Σελ. 256

1. [Eines Seienden gewiß-sein besagt: es als wahres für wahr halten. Προηγούμενες εκδόσεις γράφουν Gewißsein αντί gewiß-sein. – Τονίζοντας το ρήμα halten ο Χάιντεγγερ υπενθυμίζει ότι αυτό το ρήμα σημαίνει και: *συγκρατώ, κρατώ*. Μπορεί λοιπόν να δοθεί και η εξής μεταφραστική απόδοση: ... μια και είναι αληθινό, να το *συγκρατείς* ως αληθινό.]

2. Δες §44, σελ. 212 κ.εεε, ιδιαίτερα σελ. 219 κ.εεε.

να. Αλλά με παράγωγη σημασία, κάθε ον για το οποίο το εδωνά-Εί-
να μπορεί να είναι βέβαιο, ονομάζεται επίσης «βέβαιο»³.

Μια μορφή βεβαιότητας είναι η *πεποίθηση* [*Überzeugung*]. Κατ'
αυτήν το εδωνά-Είνα επιτρέπει στη μαρτυρία [*Zeugnis*] του αποκα-
λυμμένου (αληθινού) Πράγματος να καθορίζει το κατανοητικό-του
Είνα προς αυτό το Πράγμα. Το να εκλαμβάνεις κάτι για αληθινό ως
τρόπος παραμονής μες στην αλήθεια είναι επαρκής, αν θεμελιώνεται
σ' αυτό τούτο το αποκαλυμμένο ον, κι έχει αυτοσυνειδητοποιηθεί
ως Είνα προς το έτσι αποκαλυμμένο ον, ως προς το ταίριασμά του
προς αυτό το ον. Σε κάθε αυθαίρετη επινόηση και σε κάθε σκέτη
εικασία για κάποιο ον, το τέτοιο ταίριασμα λείπει.

Η επάρκεια του εκλαμβάνειν-για-αληθινό μετριέται ανάλογα με
τις αξιώσεις αλήθειας, τις οποίες τούτο προβάλλει. Αυτές οι αξιώσεις
λαβαίνουν δικαίωση από το είδος του Είνα τού προς διάνοιξη όντος
και από την κατεύθυνση του διανοίγειν. Το είδος της αλήθειας, μαζί
και η βεβαιότητα, μεταβάλλεται ανάλογα προς τη διαφορετικότητα
των όντων, και σύμφωνα προς την οδηγητική τάση και προς το
βεληνεκές του διανοίγειν. Οι παρούσες σκέψεις θα περιοριστούν σε
ανάλυση του βέβαιον-Είνα ως προς το θάνατο· αυτό το βέβαιον-Εί-
να θα μας παρουσιαστεί τελικά ως έξοχη *βεβαιότητα του εδωνά-Εί-
να*.

Το καθημερινό εδωνά-Είνα επικαλύπτει κατά το πλείστο την πιο
δική του, ασχέτιστη και μη-παρακάμψιμη δυνατότητα του Είνα του.
Αυτή η γεγονική τάση επικάλυψης επικυρώνει τη θέση: Ως γεγονικό,
257 το εδωνά-Είνα είναι μες στην «αναλήθεια»¹. Συνεπώς η βεβαιότητα
που ιδιάζει σ' ένα τέτοιο επικαλύπτειν του Είνα προς θάνατο
πρέπει να είναι αταίριαστο εκλαμβάνειν-για-αληθινό, και όχι αβε-
βαιότητα με το νόημα της αμφιβολίας. Η αταίριαστη βεβαιότητα δια-
τηρεί αυτό, για το οποίο είναι βέβαιη, επικαλυμμένο. Αν νοείς το θά-
νατο ως περιβαλλοντικά συναντώμενο συμβάν, τότε η βεβαιότητα

3. [wird auch ... ein "gewisses" genannt. Ο Χάιντεγγερ τοποθετεί τη λέξη
"gewisses" σε εισαγωγικά, υπαινισσόμενος ίσως τη δεύτερη σημασία της λέ-
ξης: ein gewisser Herr σημαίνει κάπως υποτιμητικά: ένας κάποιος κύριος. Ein
gewisses Etwas θα πει: ένα κάποιο κάτι.]

Σελ. 257

1. Δες §44β, σελ. 222.

που αναφέρεται σε τέτοια συμβάντα δεν αφορά το Είνα προς το
τέλος.

Πολλοί λένε: Είναι βέβαιο ότι «ο» θάνατος θα έρθει. Πολλοί το
λένε, αλλ' αυτοί οι πολλοί παραβλέπουν ότι για να μπορώ να είμαι
βέβαιος για το θάνατο, πρέπει αυτό τούτο το εκάστοτε δικό μου
εδωνά-Είνα να είναι βέβαιο για την πιο δική του ασχέτιστη δυνατό-
τητα ύπαρξης. Πολλοί λένε: «ο θάνατος είναι βέβαιος», και με τούτο
εμφυτεύουν στο εδωνά-Είνα την ψευδαίσθηση, πως είναι και οι
ιδιοί βέβαιοι για το θανάτο τους. Και ποιο είναι το θεμέλιο της
καθημερινής βεβαιότητας; Προφανώς όχι απλώς μια αμοιβαία πει-
θώ. Καθημερινά αποκτούμε δα την εμπειρία του θανάτου ' Άλλων. Ο
θάνατος είναι ένα αναντίρρητο «εμπειρικό γεγονός».

Ο τρόπος κατά τον οποίο το καθημερινό Είνα προς θάνατο
κατανοεί την έτσι θεμελιωνόμενη βεβαιότητα, προδίδεται όταν τού-
το επιχειρεί να «σκεφτεί» περί θανάτου, και μάλιστα κριτικά, που θα
πει δα ταιριαστά: Απ' όσο ξέρουμε, όλοι οι άνθρωποι «πεθαίνουν».
Ο θάνατος είναι σε ύψιστο βαθμό πιθανός για κάθε άνθρωπο, όχι
όμως και «απόλυτα» βέβαιος. Αν εκληφθεί αυστηρά, «μόνο» *εμπει-
ρική* βεβαιότητα επιτρέπεται ν' αποδοθεί στο θάνατο. Μια τέτοια
βεβαιότητα αναγκαστικά υπολείπεται της ανώτατης βεβαιότητας,
της αποδεικτικής, την οποία πετυχαίνουμε σε ορισμένες περιοχές
της θεωρητικής γνώσης.

Με αυτό τον «κριτικό» καθορισμό της βεβαιότητας θανάτου και
του ότι αυτός πρό-κειται, φανερώνεται καταρχήν ξανά η χαρακτηρι-
στική της καθημερινότητας παραγνώριση του είδους του Είνα του
εδωνά-Είνα, καθώς και του Είνα προς θάνατο που του ανήκει. *Το
ότι η αποθίωση ως συμβάν είναι «μόνο» εμπειρικά βέβαιη, δεν
είναι διόλου αποφασιστικό για τη βεβαιότητα θανάτου.* Οι περι-
πτώσεις θανάτου μπορούν να είναι η γεγονική αφορμή, για να
πρωτοστραφεί κάποτε η προσοχή του εδωνά-Είνα προς το θάνατο.
Όσο όμως το εδωνά-Είνα παραμένει στην εμπειρική βεβαιότητα
που επισημάναμε, δεν μπορεί να είναι βέβαιο για το θάνατο καθώς
αυτός «είναι». Έστω και αν το εδωνά-Είνα δημοσιοποιημένο μες
στους πολλούς «μιλάει» επιφανειακά μόνο γι' αυτή την «εμπειρική»
βεβαιότητα θανάτου, *κατά βάθος όμως δεν διατηρείται αποκλειστι-
κά και πρωταρχικά στις συμβαινουσες περιπτώσεις θανάτου. Απο-
258 φεύγοντας το θανάτο του ακόμα και το καθημερινό Είνα προς το
τέλος είναι αλλιώς βέβαιο για το θανάτο του, παρά απ' όσο θα το
διαβεβαίωναν κάποιοι καθαρά θεωρητικοί συλλογισμοί.* Γι' αυτό το

«αλλιώς» η καθημερινότητα κατά το πλείστο κάνει στραβά μάτια. Δεν τολμά ν' αυτοσυνειδητοποιηθεί μέσω τούτου. Με την καθημερινή εύρεση που αναφέραμε, την αγχώδη βιομέριμνα, την επιφανειακά ατρόμητη υπεροψία απέναντι στο βέβαιο «συμβάν» του θανάτου, η καθημερινότητα παραδέχεται μια «ανώτερη» από την απλώς εμπειρική βεβαιότητα. Ο καθένας μας ξέρει το σίγουρο θάνατο, και όμως δεν «είναι» πράγματι [=κατ' αυθεντικό τρόπο] βέβαιος για το δικό του θάνατο. Η καταπτωτική καθημερινότητα του εδωνά-Είναι γνωρίζει τη βεβαιότητα θανάτου, και όμως αποφεύγει το βέβαιον-Είναι. Αλλά αυτή η αποφυγή ως φαινόμενο επικυρώνει με βάση αυτό, προ του οποίου φεύγει, ότι ο θάνατος πρέπει να νοηθεί ως η πιο δική μου, ασχέτιστη, μη-παρακάμφσιμη, βέβαιη δυνατότητα.

Λένε πολλοί: Ο θάνατος θα έρθει βέβαια, αλλά προς το παρόν όχι ακόμα. Με αυτό το «αλλά...» απαρνούνται οι πολλοί τη βεβαιότητα του θανάτου. Το «προς το παρόν όχι ακόμα» δεν είναι απλώς αρνητική απόφαση, αλλά μια αυτοερμήνευση των πολλών, με την οποία οι πολλοί παραπέμπονται σε όσα είναι για το εδωνά-Είναι άμεσα προσιτά και βιομεριμνήσιμα. Η καθημερινότητα επιβάλλει στο εδωνά-Είναι τις ανάγκες της βιομέριμνας, και το αποτρέπει από τα δεσμά του «άπραγου στοχασμού περί θανάτου». Ο θάνατος αναβάλλεται για «μία των ημερών», και μάλιστα με επίκληση της επονομαζόμενης «γενικής γνώμης». Έτσι οι πολλοί επικαλύπτουν την ιδιοτυπία της βεβαιότητας του θανάτου, το γεγονός ότι αυτός είναι σε κάθε στιγμή μορφετός. Μαζί με τη βεβαιότητα του θανάτου συμβαδίζει η αοριστία τού τότε του. Το καθημερινό Είναι προς θάνατο αποφεύγει αυτή την αοριστία δανειζοντάς της καθορισμένο χαρακτήρα. Αλλά ένα τέτοιο καθορίζει δεν συνίσταται σε υπολογισμό τού τότε θα έρθει η αποβίωση. Μπροστά σ' έναν τέτοιο καθορισμό το εδωνά-Είναι το βάζει στα πόδια. Η καθημερινή βιομέριμνα καθορίζει την αοριστία του βέβαιου θανάτου παρεμβάλλοντας προ αυτής όλες τις προφανείς ανάγκες και δυνατότητες της άμεσης καθημερινότητας.

Αλλά η επικάλυψη της αοριστίας συνεπάγεται κι επικάλυψη της βεβαιότητας. Έτσι αποκρύβεται ο βαθύτερος χαρακτήρας του θανάτου, το ότι απαρτίζει την πιο δική μου δυνατότητα: βέβαιη και μαζί ακαθόριστη, δηλαδή σε κάθε στιγμή μπόρετη.

Η άρτια ερμηνεία της καθημερινής κουβέντας των πολλών για το θάνατο και τον τρόπο, κατά τον οποίο ο θάνατος εισάγεται στο εδωνά-Είναι, μας οδήγησε στα χαρακτηριστικά της βεβαιότητας και

της αοριστίας. Η πλήρης υπαρκτικο-οντολογική έννοια του θανάτου μπορεί τώρα να οροθετηθεί ως εξής: *Ο θάνατος ως τέλος του εδωνά-Είναι είναι η πιο δική μου, ασχέτιστη, βέβαιη και σαν* 259 *τέτοια αόριστη, μη-παρακάμφσιμη δυνατότητα του εδωνά-Είναι. Ο θάνατος είναι, ως τέλος του εδωνά-Είναι, μέσα στο Είναι αυτού του όντος προς το τέλος του.*

Η οροθέτηση της υπαρκτικής δομής του Είναι προς το τέλος θα μας βοηθήσει να επεξεργαστούμε ένα είδος του Είναι του εδωνά-Είναι, μέσα στο οποίο το εδωνά-Είναι ως εδωνά-Είναι μπορεί να είναι ολόκληρο. Το ότι και το καθημερινό εδωνά-Είναι εκάστοτε ήδη είναι προς το τέλος του, καταγίνεται δηλαδή αδιάκοπα με το θάνατό του, έστω και αν αποφεύγοντάς τον, φανερώνει ότι αυτό το τέλος, που περατώνει και καθορίζει την ολοκλήρωση, δεν είναι κάτι στο οποίο το εδωνά-Είναι πρωτοφτάνει με την αποβίωσή του. Μεσ στο εδωνά-Είναι ως το προς το θάνατό του ον συμπεριλαμβάνεται πάντα ήδη το έσχατο όχι-ακόμα του, ένα όχι-ακόμα του οποίου όλα τ' άλλα προηγούνται¹. Νά γιατί είναι λαθεμένο το μορφικό συμπέρασμα περί μη-ολότητας του εδωνά-Είναι, συμπέρασμα που βγαίνει απ' το οντολογικά αταίριαστα ως εκκρεμότητα ερμηνευμένο όχι-ακόμα. Το φαινόμενο του όχι-ακόμα, που συμπεράθηκε απ' το προηγούμενο-του-εαυτού-του, όχι μόνο δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως ένσταση, όπως δεν μπορεί και η δομή της μέριμνας ενγένει, ενάντια σε μια ενδεχόμενη υπάρχουσα ολοκλήρωση, αλλά αντίθετα το προηγούμενο-του-εαυτού-του πρωτοκαθιστά μορφετό ένα τέτοιο Είναι προς το τέλος. Το πρόβλημα: κατά πόσο είναι μορφετή μια ολοκλήρωση εκείνου του όντος, που είμαστε κάθε φορά εμείς οι ίδιοι, είναι δικαιωμένο, αν η μέριμνα ως θεμελιώδης σύσταση του εδωνά-Είναι «συνάπτεται» με το θάνατο, με αυτή την έσχατη δυνατότητα του εδωνά-Είναι.

Αμφισβητήσιμο παραμένει ωστόσο, κατά πόσο έχει κιόλας δουλευτεί επαρκώς αυτό το πρόβλημα. Το Είναι προς θάνατο θεμελιώνεται στη μέριμνα. Ως ριγμένο μες-στον-κόσμον-Είναι το εδωνά-Είναι

Σελ. 259

1. [dem alle anderen vorgelagert sind. Το έσχατο «όχι-ακόμα» δεν είναι αυτό του οποίου όλα τ' άλλα προηγούνται με το νόημα ότι υπερέχουν. Αλλά προηγούνται χρονικά, μια και μπορούν να πραγματώνονται πριν πραγματωθεί το έσχατο. Σύγκρινε αυτό το χωρίο με τη σελ. 302, όπου χρησιμοποιείται ξανά η μετοχή vorgelagert.]

έχει κάθε φορά ήδη παραδοθεί στο θάνατό του. Όντας προς το θάνατό του, το εδωνά-Είναι θνήσκει γεγονόςικά και μάλιστα αδιάκοπα, όσο δεν έχει φτάσει στην αποβίωσή του. Το ότι το εδωνά-Είναι θνήσκει γεγονόςικά, θα πει συνάμα ότι όντας αυτό τούτο προς θάνατο το εδωνά-Είναι έχει πάντα ήδη αποφασίσει κατά ένα κάποιο τρόπο τον εαυτό του. Η καθημερινή καταπτωτική φυγή *προ* του θανάτου είναι *αναυθεντικό Είναι προς θάνατο*. Αλλά η αναυθεντικότητα θεμελιώνεται πάνω στη δυνατότητα αυθεντικότητας². Η αναυθεντικότητα είναι είδος του Είναι στο οποίο το εδωνά-Είναι μπορεί να εκτραπεί και κατά το πλείστο έχει πάντα εκτραπεί· δεν πρέπει όμως και να εκτρέπεται σ' αυτήν αναγκαία και αδιάκοπα. Επειδή το εδωνά-Είναι υπάρχει [existiert], καθορίζεται ως ον κατά τον τρόπο που είναι, με εκάστοτε βάση μια δυνατότητα, η οποία *είναι* εδωνά-Είναι, και που τούτο την κατανοεί³.

Μπορεί το εδωνά-Είναι να κατανοεί και αυθεντικά την πιο δική του, ασχέτιστη και μη-παρακάμψιμη, βέβαιη και σαν τέτοια αόριστη **260** δυνατότητα; Μπορεί δηλαδή το εδωνά-Είναι να διατηρείται μέσα σε αυθεντικό Είναι προς το τέλος του; Όσο δεν έχουμε παρουσιάσει και οντολογικά καθορίσει αυτό το αυθεντικό Είναι προς θάνατο, υπάρχει ουσιαστική έλλειψη στην υπαρκτική μας ερμηνεία του Είναι προς το τέλος.

Το αυθεντικό Είναι προς θάνατο σημαδεύει μια υπαρξιακή δυνατότητα του εδωνά-Είναι. Αυτή η οντική δυνατότητα ύπαρξης πρέπει από μέρους της να είναι και οντολογικά μπορετή. Ποιες είναι οι υπαρκτικές συνθήκες αυτής της δυνατότητας; Πώς μπορεί αυτή η δυνατότητα να μας γίνει προσιτή;

§53. Υπαρκτικό σχεδίασμα ενός αυθεντικού Είναι προς θάνατο

Είναι γεγονός ότι το εδωνά-Είναι διατηρείται αρχικά και κατά το πλείστο μέσα σε αναυθεντικό Είναι προς θάνατο. Πώς μπορεί να χαρακτηριστεί «αντικειμενικά» η οντολογική δυνατότητα ενός *αυθεντικού Είναι προς θάνατο*, εφόσον τελικά το εδωνά-Είναι δεν

2. Η αναυθεντικότητα του εδωνά-Είναι παρουσιάστηκε στην §9, σελ. 42 κ.εεσ, §27, σελ. 130, και ιδιαίτερα §38, σελ. 175 κ.εεσ.]

3. [Weil das Dasein existiert, bestimmt es sich als Seiendes, wie es ist, je aus einer Möglichkeit, die es selbst *ist* und versteht.]

σχετίζεται ποτέ αυθεντικά προς το τέλος του, κι εφόσον σύμφωνα ακριβώς με το νόημά του αυτό το αυθεντικό Είναι πρέπει να παραμένει κρυμμένο από τους Άλλους; Δεν είναι φαντασιοκοπία, ν' αναλάβουμε να σχεδιάσουμε την υπαρκτική δυνατότητα μιας τόσο προβληματικής υπαρξιακής δυνατότητας; Τί θα του χρειαστεί, ώστε ένα τέτοιο σχεδίασμα να μην είναι σκέτη ποιητική, αυθαιρετη κατασκευή; Παρέχει το εδωνά-Είναι κάποια καθοδήγηση γι' αυτό το σχεδίασμα; Μπορούμε να παραλάβουμε απ' το εδωνά-Είναι κάποια θεμέλια σύμμετρης προς το φαινόμενο νομιμότητας του σχεδίασματος; Μπορεί η έως τώρα πραγματωμένη ανάλυση του εδωνά-Είναι να μας παράσχει κάποια προσχέδια για το οντολογικό μέλημα που θέτουμε τώρα, προσχέδια που θα βάλουν σε σίγουρο δρόμο την πρόθεσή μας;

Η υπαρκτική έννοια του θανάτου εντοπίστηκε, μαζί της και αυτά προς τα οποία θα πρέπει να μπορεί να σχετίζεται ένα αυθεντικό Είναι προς το τέλος. Χαρακτηρίσαμε επίσης το αναυθεντικό Είναι προς θάνατο, κι έτσι προσχεδιάσαμε στερητικά, πώς δεν μπορεί να είναι το αυθεντικό Είναι προς θάνατο. Με τη βοήθεια αυτών των θετικών και στερητικών καθοδηγήσεων πρέπει να μας επιτραπεί να σχεδιάσουμε το υπαρκτικό οικοδόμημα ενός αυθεντικού Είναι προς θάνατο.

Το εδωνά-Είναι συγκροτείται από διανοικτότητα, δηλαδή από κατανόηση που βρίσκεται μέσα σε διαθέσεις. Το *αυθεντικό Είναι προς θάνατο* δεν μπορεί ν' *αποφεύγει* την πιο δική του, ασχέτιστη δυνατότητα, και μέσα σ' αυτή τη φυγή να την *επικαλύπτει* και να *διαστρέφει* το νόημά της για τον κοινό νου των πολλών. Η υπαρκτική προβολή ενός αυθεντικού Είναι προς θάνατο πρέπει συνεπώς να εκθέσει εκείνα τα στοιχεία ενός τέτοιου Είναι, τα οποία το συγκροτούν ως κατανόηση του θανάτου με το νόημα ενός μη-φευγαλέου και μη-επικαλυπτικού Είναι προς αυτή τη δυνατότητα.

261 Πρέπει αρχικά να επισημανθεί το Είναι προς θάνατο ως *Είναι προς μια δυνατότητα*, και μάλιστα προς μια έξοχη δυνατότητα του εδωνά-Είναι. Είναι προς μια δυνατότητα, δηλαδή προς κάτι μπορετό, μπορεί να σημαίνει: *Επιδίωξη!* κάτι μπορετού, ως μέριμνα για την πραγματοποίησή του. Στο πεδίο των πρόχειρων και παρευρισκόμενων όντων συναντούμε αδιάκοπα τέτοιες δυνατότητες: τα εφικτά, τα

Σελ. 261

1. [Aussein auf]

κυριαρχήσιμα, τα βατά κλπ. Η βιομεριμνώδης επιδίωξη κάτι μπορετού έχει την τάση να *εκμηδενίζει τη δυνατότητα* του μπορετού, μετατρέποντάς το σε κάτι διαθέσιμο. Αλλά η βιομεριμνώδης πραγματοποίηση πρόχειρων οργάνων (ως κατασκευή, παρασκευή, διασκευή κλπ.)² είναι πάντα απλώς σχετική, εφόσον και όσα πραγματοποιούνται εξακολουθούν ίσα-ίσα να έχουν το χαρακτήρα του Είναι της σύμπλεξης. Έστω και αν πραγματοποιήθηκαν, παραμένουν, όντας πραγματικά, μπορετά για..., χαρακτηρίζονται δηλαδή από ένα για-να. Η παρούσα ανάλυση οφείλει απλώς να κάνει σαφές, πώς η βιομεριμνώδης επιδίωξη σχετίζεται προς τα μπορετά: δεν σχετίζεται με θεματική και θεωρητική παρατήρηση των μπορετών ως μπορετών, και ούτε τα βλέπει διόλου ως προς τη δυνατότητά τους σαν τέτοια, παρά κυττάζει περισκεμμένα *πέρα* από τα μπορετά, σ' αυτό για το οποίο είναι μπορετά³.

Το υπό έρευνα Είναι προς θάνατο ολοφάνερα δεν μπορεί να έχει το χαρακτήρα της βιομεριμνώδους επιδίωξης για την πραγματοποίησή του. Αφενός γιατί ο θάνατος ως κάτι μπορετό δεν είναι κάτι πρόχειρο ή παρευρισκόμενο, αλλά μια δυνατότητα του Είναι του *εδωνά-Είναι*. Έπειτα το να βιομεριμνήσεις για την πραγματοποίηση αυτού του μπορετού, θα σήμαινε να προξενήσεις αποβίωση. Έτσι όμως το *εδωνά-Είναι* θα αφαιρούσε από τον εαυτό του ίσα-ίσα το έδαφος για ένα υπάρχον Είναι προς θάνατο.

Αν λοιπόν με το Είναι προς θάνατο δεν εννοούμε μια «πραγματοποίηση» του θανάτου, δεν μπορούμε και να εννοούμε: παραμονή παράπλευρα στο τέλος μες στη δυνατότητά του. Έτσι σχετίζεται κάποιος όταν «αναλογίζεται το θάνατο», συλλογιζόμενος το πότε και πώς αυτή η δυνατότητα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Σίγουρα ένα τέτοιο χασομέρι της σκέψης δεν αφαιρεί εντελώς από το θάνατο το χαρακτηριστικό της δυνατότητας, μια και τον αεροκοπανάει

2. [als Herstellen, Bereitstellen, Umstellen u.s.f.) Ο Χάιντεγκερ παρατάσσει τρία ουσιαστικοποιημένα απαρέμφατα που έχουν ως κοινό συνθετικό το ρήμα stellen = θέτω. Εδώ βρίσκεται ίσως ο πυρήνας της μεταγενέστερης διδασκαλίας του Χάιντεγκερ, ότι το ουσιαστικό της σύγχρονης τεχνολογίας είναι το Ge-stell·δες M. Heidegger, *Vorträge und Aufsätze*, Pfulingen 1959², S. 13-44: *Die Frage nach der Technik*.]

3.[sondern so, daß es umsichtig von dem Möglichen wegsieht auf das Wofürmöglich. Η περίσκεψη (Umsicht) κατά τον Χάιντεγκερ είναι το όλο σκοπιμότητα (Um-zu) βλέμμα που ρίχνουμε στα πρόχειρα όντα, καθώς τα χειρίζομαστε καθημερινά.]

εξακολουθητικά σαν κάτι που θα έρθει, οπωσδήποτε όμως τον εξασθενεί επιχειρώντας να τον κάνει του χεριού του λογαριάζοντάς τον· έστω και αν λογίζεται ως μπορετός, ο θάνατος οφείλει να φανερώνει όσο το δυνατό λιγότερο τη δυνατότητά του. Αν αντίθετα το Είναι προς θάνατο σκοπεύει να διανοίξει με κατανόηση τη δυνατότητα *σαν τέτοια*, πρέπει χωρίς να την εξασθενήσει να την κατανοήσει *ως δυνατότητα*, να την διαμορφώσει πέρα για πέρα *ως δυνατότητα*, και να την αντέξει πέρα για πέρα σχετιζόμενο προς αυτήν *ως δυνατότητα*.

Το *εδωνά-Είναι* σχετίζεται όμως προς κάτι μπορετό μέσα στη δυνατότητά του *προσδοκώντας* το [im *Erwarten*]. Αυτός που αδημονεί για κάποιο μπορετό ον, μπορεί να το συναντήσει ανεμπόδιστα κι αμετρίαστα προσδοκώντας: «θα έρθει; μήπως όχι; μήπως εντέλει ναι;»¹. Αλλά με το φαινόμενο της προσδοκίας δεν ανταμώνει η ανάλυσή μας ανάλογο είδος του Είναι προς τα μπορετά όντα, μ' εκείνη τη βιομεριμνώδη επιδίωξη που ήδη επισημάναμε; Κάθε προσδοκία κατανοεί και «κατέχει» το μπορετό τής ον ως προς το αν και πότε και πώς θα γίνει πράγματι παρευρισκόμενο. Η προσδοκία δεν βλέπει απλώς ευκαιριακά πέρα από το μπορετό ον αποβλέποντας στη μπορετή του πραγματοποίηση, παρά είναι ουσιαστικά *αναμονή πραγματοποίησης*. Και στην προσδοκία ενυπάρχει μια εγκατάλειψη του μπορετού κι ένα στέρωμα στο πραγματικό, μια και προσδοκάται η πραγματικότητα του προσδοκώμενου. Σύμφωνα με τη φύση της προσδοκίας το μπορετό προκύπτει απ' το πραγματικό και σ' αυτό ξαναεπιστρέφει².

Αλλά το Είναι προς τη δυνατότητα ως Είναι προς θάνατο οφείλει έτσι να σχετίζεται προς το θάνατο, ώστε αυτός μέσα σ' αυτό το Είναι και για χάρη του ν' αποκαλύπτεται ως *δυνατότητα*. Το τέτοιο Είναι προς τη δυνατότητα θα το εντοπίσουμε ορολογικά ως *προλαβαίνειν τη δυνατότητα*³. Αλλ' αυτός ο σχετισμός δεν εμπεριέχει μια προσέγγιση στο ίδιο το μπορετό ον, και με την εγγύτητα του μπορετού

Σελ. 262

1. [Für ein Gespanntsein auf es vermag ein Mögliches in seinem "ob oder ob nicht oder schließlich doch" ungehindert und ungeschmälert zu begegnen.]

2. [Auch im Erwarten liegt ein Abspringen vom Möglichen und Fußfassen im Wirklichen, dafür das Erwartete erwartet ist. Vom Wirklichen aus und auf es zu wird das Mögliche in das Wirkliche erwartungsmäßig hereingezogen.]

3. [Vorlaufen in die Möglichkeit]

όντος δεν αναδύεται η πραγματοποίησή του; [Σίγουρα έτσι είναι.] Αυτή η προσέγγιση όμως δεν τείνει στο να καταστήσει βιομεριμνωδώς διαθέσιμο κάτι πραγματικό, παρά καθιστά απλώς «μεγαλύτερη» τη δυνατότητα του μορφετού όντος προσεγγίζοντάς το κατανοητικά. Η πιο κοντινή εγγύτητα του Είναι προς το θάνατο ως δυνατότητα είναι όσο το δυνατό μακρύτερα από κάτι πραγματικό. Όσο πιο ανεπικάλυπτα κατανοείται αυτή η δυνατότητα, τόσο πιο καθαρά η κατανόηση εισδύει μέσα [dringt... vor in] στη δυνατότητα ως δυνατότητα της μη-δυνατότητας για ύπαρξη ενγένει. Ο θάνατος ως δυνατότητα δεν παρέχει στο εδωνά-Είναι τίποτα προς πραγμάτωση, τίποτα που θα μπορούσε ως πραγματικό να είναι. Ο θάνατος είναι η δυνατότητα του αδύνατου κάθε σχετισμού προς κάτι, κάθε ύπαρξης. Κατά το προλαβαίνει αυτή τη δυνατότητα τούτη γίνεται «ολοένα και μεγαλύτερη», αποκαλύπτεται δηλαδή σαν τέτοια, που δε γνωρίζει πια μέτρο [Maß], δεν ξέρει πια το περισσότερο ή το λιγότερο, παρά σημαίνει τη δυνατότητα της άμετρης [maßlos] μη-δυνατότητας ύπαρξης. Σύμφωνα με την ουσία της αυτή η δυνατότητα δεν προσφέρει ένα στήριγμα, ώστε να αδημονείς για κάτι, «περιγράφοντάς» σου τη μορφετή πραγματικότητα για να λησμονήσεις έτσι τη δυνατότητα. Το Είναι προς θάνατο ως προλαβαίνει τη δυνατότητα πρωτοκαθιστά μορφετή αυτή τη δυνατότητα, και την απελευθερώνει σαν τέτοια.

Το Είναι προς θάνατο είναι προλαβαίνει μια δυνατότητα ύπαρξης εκείνου του όντος, του οποίου είδος του Είναι είναι αυτό τούτο το προλαβαίνει⁴. Χάρη στην προλαβαίνουσα αποκάλυψη αυτής της δυνατότητας ύπαρξης το εδωνά-Είναι διανοίγεται στον ίδιο του τον εαυτό ως προς την έσχατη δυνατότητά του. Προβάλλομαι πάνω στην πιο δική μου δυνατότητα ύπαρξης σημαίνει όμως: μπορώ να κατανοήσω τον εαυτό μου μέσα στο Είναι τού έτσι αποκαλυπτόμενου όντος: υπάρχω. Το προλαβαίνει αποδειχεται ως δυνατότητα του να κατανοήσω την πιο δική [eigens] μου έσχατη δυνατότητα ύπαρξης, δηλαδή ως δυνατότητα αυθεντικής [eigentlich] ύπαρξης. Η οντολογική σύσταση μιας τέτοιας ύπαρξης θα πρέπει να γίνει ορατή, όταν θα εκτεθεί η συγκεκριμένη δομή του προλαβαίνει το θάνατο. Πώς θα πραγματώσουμε μέσα στη διάσταση των φαινομένων την ορθή-τηση αυτής της δομής; Προφανώς καθορίζοντας εκείνα τα χαρακτη-

4. [dessen Seinsart das Vorlaufen selbst ist. Προηγούμενες εκδόσεις γράφουν hat αντί ist.]

ριστικά της προλαβαίνουσας διάνοιξης, τα οποία πρέπει να της ανήκουν, για να μπορεί να προκύπτει η καθαρή [reine] κατανόηση εκείνης της πιο δικής μου, ασχέτιστης και μη-παρακάμφιμης, βέβαιης και σαν τέτοιας αόριστης δυνατότητας. Ας προσεχτεί ότι κατανοώ δεν σημαίνει πρωταρχικά: χαζεύω σ' ένα νόημα, παρά: κατανοώ τον εαυτό μου μέσα σ' εκείνη τη δυνατότητα ύπαρξης, η οποία αποκαλύπτεται χάρη στην προβολή¹.

Ο θάνατος είναι η πιο δική μου δυνατότητα. Το Είναι προς αυτήν διανοίγει στο εδωνά-Είναι την πιο δική του δυνατότητα ύπαρξης, μέσα στην οποία το εδωνά-Είναι νοιάζεται απόλυτα για το Είναι του². Με τούτο μπορεί να γίνει φανερό στο εδωνά-Είναι, ότι χάρη σ' αυτή την έξοχη δυνατότητά του είναι αποκομμένο απ' τους πολλούς, δηλαδή ήδη εκάστοτε προλαβαίνοντας μπορεί ν' αποσπάται απ' αυτούς. Αλλά η κατανόηση αυτού του «μπορεί» πρωτοαποκαλύπτει τη γεγονική απώλεια μέσα στην καθημερινότητα του εαυτού των πολλών.

Η πιο δική μου δυνατότητα είναι ασχέτιστη. Το προλαβαίνει επιτρέπει στο εδωνά-Είναι να κατανοήσει, ότι οφείλει ν' αναλάβει εντελώς απ' εαυτού του εκείνη τη δυνατότητα ύπαρξης, μέσα στην οποία το εδωνά-Είναι νοιάζεται απόλυτα για το πιο δικό του Είναι. Ο θάνατος δεν «ανήκει» μόνο αδιαφοροποίητα στο δικό μου εδωνά-Είναι, αλλά και το διεκδικεί ως άτομο [als einzelnes]. Ο κατά το προλαβαίνει κατανοούμενος ασχέτιστος χαρακτήρας του θανάτου εξατομικεύει [vereinzelt] το εδωνά-Είναι καθιστώντας-το αυτό τούτο. Αυτή η εξατομίκευση είναι ένας τρόπος, κατά τον οποίο διανοίγεται το «εδωνά» στην ύπαρξη. Κάνει φανερό ότι κάθε Παρείναι στα βιομεριμνώμενα όντα και κάθε Συνείναι με Άλλους αποτυγχάνουν, όταν πρόκειται για την πιο δική μου δυνατότητα ύπαρξης. Το εδωνά-Είναι μπορεί να είναι αυθεντικά αυτό τούτο, μόνο αν απ' εαυτού του καταστήσει τον εαυτό του ικανό προς τούτο. Η αποτυχία της βιομέριμνας και της ανθρωπομέριμνας δεν σημαίνει όμως διόλου ότι αυτοί οι τρόποι του εδωνά-Είναι αποκόβονται από την

Σελ. 263

1. Δες §31, σελ. 142 κ.εεε.

2. [darin es um das Sein des Daseins schlechthin geht. Σύγκρινε στη σελ. 42 την έκφραση: «Το Είναι, για το οποίο νοιάζεται αυτό το ον μέσα στο Είναι του, είναι εκάστοτε δικό μου» (Das Sein, darum es diesem Seienden in seinem Sein geht, ist je meines).]

αυθεντική εαυτότητα. Ως ουσιώδεις δομές της σύστασης του εδωνά-Είναι συνανήκουν στις συνθήκες για τη δυνατότητα ύπαρξης. Το εδωνά-Είναι είναι αυθεντικά αυτό τούτο, μόνο κατά το μέτρο που ως βιομεριμνώδες Παρείναι και ανθρωπομεριμνώδες Συνείναι προβάλλει τον εαυτό του πρωταρχικά πάνω στην πιο δική του δυνατότητα ύπαρξης και όχι πάνω στη δυνατότητα του εαυτού των πολλών. Προλαβαίνοντας την ασχέτιστη δυνατότητα το εδωνά-Είναι αναγκάζεται απ' αυτό το προλαβαίνειν ν' αναλάβει απ' εαυτού του και βάσει του εαυτού του¹ το πιο δικό του Είναι.

264

Η πιο δική μου, ασχέτιστη δυνατότητα είναι *μη-παρακάμψιμη*. Το Είναι προς αυτήν επιτρέπει στο εδωνά-Είναι να καταλάβει ότι ως έσχατη δυνατότητα της ύπαρξής του κείται εμπρός του το να παραιτηθεί από τον εαυτό του. Αλλά το προλαβαίνειν δεν αποφεύγει το μη-παρακάμψιμο του θανάτου, όπως κάνει το ανυθεντικό Είναι προς θάνατο, παρά παρέχεται *ελεύθερο* για αυτό το μη-παρακάμψιμο. Η προλαβαίνουσα απελευθέρωση για τον δικό σου θάνατο σε απαλλάσσει από την απώλεια μέσα στις τυχαία συνωθούμενες πάνω σου δυνατότητες· κατά τέτοιο μάλιστα τρόπο, ώστε σου πρωτοεπιτρέπει να κατανοήσεις και να εκλέξεις αυθεντικά τις γεγονικές δυνατότητες, που προηγούνται της μη-παρακάμψιμης². Το προλαβαίνειν διανοίγει στην ύπαρξη ως έσχατη δυνατότητα το να παραιτηθεί από τον εαυτό της, κι έτσι θραύει κάθε προσκόλληση στην εκάστοτε κατορθωμένη ύπαρξη. Προλαβαίνοντας, το εδωνά-Είναι προφυλάσσεται απ' το να μείνει πίσω από τον εαυτό του³ κι από τη δυνατότητα ύπαρξης που κατανόησε, προφυλάσσεται απ' το να γίνει «πέρα πολύ γέρος για τις νίκες του» (Νίτσε). Ελεύθερο για τις πιο δικές του, καθοριζόμενες από το τέλος [*Ende*], δηλαδή κατανοούμενες ως *πεπερασμένες* [*endlich*] δυνατότητες, το εδωνά-Είναι

Σελ. 264

1. [von ihm selbst her aus ihm selbst]

2. [die der unüberholbaren vorgelagert sind. Δες την 1η σημείωση της σελ. 259.]

3. [hinter sich selbst ... zurückfallen. Το ρήμα zurückfallen (= μένω πίσω) χρησιμοποιείται εδώ σε αντιδιαστολή προς το vorlaufen (= προλαβαίνω, προτρέχω). Στα γερμανικά χρησιμοποιείται π.χ. η έκφραση: der Läufer ist zwei Runden zurückgefallen (= ο δρομέας έμεινε δυο γύρους πίσω), όπου το ρήμα zurückfallen χρησιμοποιείται με το νόημα της καθυστέρησης, της οπισθοδρομησης.]

ξορκίζει τον κίνδυνο, με βάση την πεπερασμένη του κατανόηση της ύπαρξης να παραγνωρίσει ότι αυτή η κατανόηση⁴ παρακάμπτεται από τις δυνατότητες ύπαρξης των Άλλων, ή παρερμηνεύοντας αυτές τις δυνατότητες να τις επιρρίψει οπισθοδρομώντας πάνω στη δική του⁵ - έτσι ώστε να αφαιρέσει απ' τον εαυτό του την πιο δική του γεγονική ύπαρξη. Ως ασχέτιστη δυνατότητα ο θάνατος εξατομικεύει, αλλά μια και είναι συνάμα μη-παρακάμψιμη δυνατότητα, καθιστά το εδωνά-Είναι ως Συνείναι κατανοητικό της δυνατότητας ύπαρξης των Άλλων. Επειδή το προλαβαίνειν [Vorlaufen] τη μη-παρακάμψιμη δυνατότητα συνδιανοίγει και όλες τις προηγούμενες [vorgelagerten] απ' αυτήν δυνατότητες, ενέχει τη δυνατότητα να προλάβει [vorwegnehmen] υπαρκτικά *ολόκληρο* το εδωνά-Είναι, δηλαδή ενέχει τη δυνατότητα να υπάρχει ως *δυνατότητα ολοκλήρωσης*.

Η πιο δική μου, ασχέτιστη και μη-παρακάμψιμη δυνατότητα είναι *βέβαιη*. Ο τρόπος, κατά τον οποίο είναι κάποιος βέβαιος γι' αυτήν, καθορίζεται από την αντίστοιχη της αλήθεια (διανοικτότητα). Αλλά η βέβαιη δυνατότητα του θανάτου *έτσι* μόνο διανοίγει το εδωνά-Είναι ως δυνατότητα, ώστε τούτο, προλαβαίνοντάς την, να *καθιστά* *μπορετή* για τον εαυτό του αυτή τη δυνατότητα σαν την πιο δική του δυνατότητα ύπαρξης. Ο διάνοικτος χαρακτήρας της δυνατότητας θεμελιώνεται σ' αυτό το προλαβαίνον καθιστάν-μπορετό⁶. Το να παραμένεις μέσα σ' αυτή την αλήθεια, να είσαι δηλαδή βέβαιος για όσα διανοίχτηκαν, απαιτεί πρώτα-πρώτα το προλαβαίνειν. Η βεβαιότητα θανάτου δεν μπορεί να υπολογιστεί με βάση τη διαπίστωση των συναντώμενων περιπτώσεων θανάτου. Η βεβαιότητα θανάτου δεν διατηρείται μέσα σε μια αλήθεια των παρευρισκόμενων όντων, που ως προς τον αποκαλυμμένο τους χαρακτήρα συναντώνται καθαρότατα όταν τα όντα καθ' εαυτά ανταμώνονται με απλή ενατένιση. Το εδωνά-Είναι πρέπει πρώτα να έχει χάσει τον εαυτό του σε κάποιες

265

καταστάσεις [an Sachverhalte] — που μπορεί να είναι ένα ξέχωρο μέλημα και μια ξέχωρη δυνατότητα της μέριμνας — για να πετύχει το

4. [Εναλλακτική μεταφραστική απόδοση: ότι το εδωνά-Είναι]

5. [auf die eigene zurückzuzwingen. Το ρήμα zurückzwingen ας αντιπαραβληθεί προς το ρήμα zurückfallen, για το οποίο γίνεται λόγος στη σημ. 3 της παρούσας σελίδας.]

6. [Die Erschlossenheit der Möglichkeit gründet in der vorlaufenden Ermöglichung.]

καθαρό Εμπράγματο [Sachlichkeit], δηλαδή την αδιαφορία για την αποδεικτική προφάνεια. Αν η βεβαιότητα ως προς το θάνατο δεν έχει αυτό το χαρακτήρα, τούτο δεν σημαίνει ότι είναι κατώτερου βαθμού, αλλά ότι: *δεν ανήκει διόλου στην τάξη της διαβάθμισης της προφάνειας που αφορά παρευρισκόμενα όντα.*

Το να εκλαμβάνεις το θάνατο για αληθινό - θάνατος είναι πάντα μόνο ο δικός μου θάνατος - φανερώνει άλλο είδος βεβαιότητας, και είναι πιο αρχέγονο από κάθε βεβαιότητα που αναφέρεται σε ενδόκοσμα συναντώμενα όντα ή σε μορφικά αντικείμενα: γιατί η βεβαιότητα θανάτου είναι βέβαιη για το μες-στον-κόσμον-Είναι. Σαν τέτοια δεν απαιτεί απλώς μια ορισμένη συμπεριφορά του εδωνά-Είναι, αλλά απαιτεί αυτό τούτο το εδωνά-Είναι μες στην πλήρη αυθεντικότητα της ύπαρξής του¹. Μόνο προλαβαίνοντας μπορεί το εδωνά-Είναι να βεβαιώνεται για το πιο δικό του Είναι μέσα στη μη-παρακάμψιμη ολότητά του. Συνεπώς η προφάνεια ενός άμεσου δόσιμου των βιωμάτων, του εγώ ή του συνειδένα, αναγκαστικά υπολείπεται της βεβαιότητας, η οποία εμπεριέχεται μέσα στο προλαβαίνειν. Και μάλιστα όχι επειδή το είδος σύλληψης που ταιριάζει σ' αυτά δεν είναι ασυτηρό, αλλά επειδή το τέτοιο είδος σύλληψης κατά βάση δεν μπορεί να εκλάβει για αληθινό (διανοιγμένο) αυτό, το οποίο κατά βάθος θέλει να «έχει εδωνά» ως αληθινό: το εδωνά-Είναι, που είμαι εγώ ο ίδιος, και που ως δυνατότητα ύπαρξης μόνο προλαβαίνοντας μπορεί να είναι αυθεντικό.

Η πιο δική μου, ασχέτιστη, μη-παρακάμψιμη και βέβαιη δυνατότητα είναι *αόριστη* ως προς τη βεβαιότητά της. Πώς διανοίγει το προλαβαίνειν αυτό το χαρακτηριστικό της έξοχης διανοικτότητας του εδωνά-Είναι; Πώς προβάλλεται η προλαβαίνουσα κατανόηση πάνω σε μια βέβαιη δυνατότητα ύπαρξης που είναι αδιάκοπα μορική, έτσι μάλιστα, ώστε το πότε, κατά το οποίο θα γίνει μορική η απόλυτη μη-δυνατότητα ύπαρξης να παραμένει αδιάκοπα αόριστο; Προλαβαίνοντας τον αόριστα βέβαιο θάνατο, το εδωνά-Είναι ξανοίγεται σε μια διαρκή *απειλή*, που πηγάζει απ' αυτό τούτο το εδωνά του. Το Είναι προς το τέλος πρέπει να παραμένει μέσα σ' αυτή την απειλή και όχι μόνο δεν μπορεί να την μετριάξει, αλλά πρέπει αντίθετα να καλλιεργεί την αοριστία της βεβαιότητάς της. Πώς είναι υπαρκτικά δυνατό να διανοίγεται γνήσια αυτή η αδιάκοπη α-

Σελ. 265

1. Δες §62, σελ. 305 κ.εεε.

πειλή; Κάθε κατανόηση βρίσκεται μέσα σε κάποια διάθεση. Η διάθεση φέρνει το εδωνά-Είναι μπροστά στο ριζίμο του «ότι-είναι-εδωνά»². *Αλλά η εύρεση που μπορεί να διατηρεί ανοιχτή, αναδυόμενη απ' το πιο δικό του, εξατομικευμένο Είναι του εδωνά-Είναι, τη διαρκή και απόλυτη απειλή κατά του εαυτού του, είναι η αγωνία*¹. Μέσα σ' αυτήν το εδωνά-Είναι βρίσκεται μπροστά στο μηδέν της ενδεχόμενης μη-δυνατότητας της ύπαρξής του. Η αγωνία αγωνιά για τη δυνατότητα ύπαρξης του έτσι καθορισμένου όντος, και κατ' αυτό τον τρόπο διανοίγει την έσχατη δυνατότητα. Το προλαβαίνειν εξατομικεύει απόλυτα το εδωνά-Είναι, και μέσα σ' αυτή την εξατομίκευση του επιτρέπει να γίνει βέβαιο για την ολοκλήρωσή του: γιατί σ' αυτή την αυτοκατανόηση του εδωνά-Είναι, βγαλμένη από τα θεμέλια αυτού τούτου του εδωνά-Είναι, ιδιάζει η θεμελιώδης εύρεση της αγωνίας². Το Είναι προς θάνατο είναι ουσιαστικά αγωνία^[13]. Αλάθευτη, έστω και αν «μόνο» έμμεση επικύρωση τούτου παρέχει το Είναι προς θάνατο όταν διαστρέφει την αγωνία σε άναδρο φόβο και, υπερνικώντας τούτον, μαρτυρεί την ανανδρία του μπρος στην αγωνία.

Μπορούμε τώρα να συγκεφαλαιώσουμε το χαρακτηρισμό του υπαρκτικά σχεδιασμένου αυθεντικού Είναι προς θάνατο: *Το προλαβαίνειν αποκαλύπτει στο εδωνά-Είναι την απώλειά του στον εαυτό των πολλών, και το φέρνει μπρος στη δυνατότητα να είναι ο εαυτός του, κατά βάση ανυποστήρικτος από τη βιομεριμνώδη ανθρωπομέριμνα, μέσα σε μια παθιασμένη, απαλλαγμένη από τις ψευδαισθήσεις των πολλών, γεγονική, θέβαιη για τον εαυτό της και αγωνιώδη ελευθερία προς θάνατο.*

Όλες αυτές οι αναφορές του Είναι προς θάνατο στο πλήρες περιεχόμενο της έσχατης δυνατότητας του εδωνά-Είναι συναθροί-

2. Δες §29, σελ. 134 κ.εεε.

Σελ. 266

1. Δες §40, σελ. 184 κ.εεε. [Στην παρούσα πρόταση (*Die Befindlichkeit aber, welche die ständige und schlechthinige, aus dem eigensten vereinzelt Sein des Daseins aufsteigende Bedrohung seiner selbst offen zu halten vermag, ist die Angst*) η αναφορική αντωνυμία welche (= που) είναι αμφισήμαντη. Μπορεί να εκληφθεί και ως υποκείμενο και ως αντικείμενο της δευτερεύουσας πρότασης.]

2. [gehört zu diesem Sichverstehen des Daseins aus seinem Grunde die Grundbefindlichkeit der Angst. Η λέξη seinem είναι αμφισήμαντη: μπορεί ν' αναφέρεται τόσο στο Sichverstehen όσο και στο Dasein.]

ζονται στο ότι αποκαλύπτουν, εκδιπλώνουν κι επιβεβαιώνουν το ότι του μέσω τούτων συγκροτούμενο προλαβαίνει καθιστά μορετή αυτή τη δυνατότητα. Η υπαρκτικά σχεδιασμένη οροθέτηση του προλαβαίνει έκαμε ορατή την *οντολογική* δυνατότητα ενός υπαρξιακού αυθεντικού Είναι προς θάνατο. Έτσι όμως αναδύεται η δυνατότητα μιας αυθεντικής ολοκλήρωσης του εδωνά-Είναι - αλλά μόνο ως *οντολογική* δυνατότητα. Σίγουρα το υπαρκτικό σχεδιασμα του προλαβαίνει διατηρήθηκε στις πρωτότερα επιτευγμένες δομές του εδωνά-Είναι, κι επέτρεψε στο ίδιο το εδωνά-Είναι τροποντινά να προβάλει τον εαυτό του πάνω σ' αυτή τη δυνατότητα, χωρίς να του επιρρίψει ή να συμπίσει επάνω του «απ' έξω» κανένα ιδεώδες ύπαρξης με κάποιο περιεχόμενο. Και όμως αυτό το υπαρκτικά «ενδεχόμενο» Είναι προς θάνατο παραμένει υπαρξιακά μια φανταστική [phantastisch] απαίτηση. Το ότι μια δυνατότητα αυθεντικής ολοκλήρωσης του εδωνά-Είναι είναι οντολογικά ενδεχόμενη, δεν σημαίνει τίποτα, όσο δεν έχει δειχτεί η αντίστοιχη οντική δυνατότητα ύπαρξης βάσει αυτού τούτου του εδωνά-Είναι. Ρίχνεται ποτέ γεγονικά το εδωνά-Είναι σ' ένα τέτοιο Είναι προς θάνατο; Απαιτεί το εδωνά-Είναι, έστω και μόνο εξαιτίας του πιο δικού του Είναι, μια δυνατότητα αυθεντικής ύπαρξης που να χαρακτηρίζεται από το προλαβαίνουν;

267 Πριν απαντήσουμε σ' αυτά τα ερωτήματα, πρέπει να ερευνήσουμε αν και κατά ποιον τρόπο το εδωνά-Είναι *παρέχει μαρτυρία*, χάρη στην πιο δική του [eigenste] δυνατότητα ύπαρξης, μιας μορετής *αυθεντικότητας* [Eigentlichkeit] της ύπαρξής του, έτσι μάλιστα, ώστε το εδωνά-Είναι όχι μόνο να γνωστοποιεί ότι μια τέτοια αυθεντικότητα είναι *υπαρξιακά* μορετή, παρά και να την *απαιτεί* από τον εαυτό του.

Το αιωρούμενο ερώτημα για μια αυθεντική ολοκλήρωση του εδωνά-Είναι και για την υπαρκτική του σύσταση τότε μόνο θα τεθεί σε δόκιμο, σύμφωνα με τα φαινόμενα έδαφος, αν μορεσει να βρει μια μαρτυρούμενη απ' αυτό τούτο το εδωνά-Είναι μορετή αυθεντικότητα του Είναι του. Αν κατορθώσουμε ν' αποκαλύψουμε φαινομενολογικά μια τέτοια μαρτυρία μαζί με όσα μαρτυρεί, τότε θα ορθωθεί ξανά το πρόβλημα, *αν το να προλαβαίνεις τον θάνατο, το οποίο σχεδιάσαμε έως τώρα ως προς την οντολογική του μόνο δυνατότητα, έχει ουσιαστική συνάφεια με την τότε μέσω μαρτυρίας επικυρωμένη δυνατότητα αυθεντικής ύπαρξης.*

Κεφάλαιο Δεύτερο

Η παρεχόμενη από το εδωνά-Είναι μαρτυρία μιας δυνατότητας αυθεντικής ύπαρξης και η αποφασιστικότητα

§54. Το πρόβλημα της μαρτυρίας μιας αυθεντικής υπαρξιακής δυνατότητας

Αναζητούμε μια δυνατότητα αυθεντικής ύπαρξης του εδωνά-Είναι, που να μαρτυρείται ως προς την υπαρξιακή της δυνατότητα από αυτό τούτο το εδωνά-Είναι. Προηγουμένως όμως πρέπει αυτή τούτη η μαρτυρία να επιτρέπει να βρεθεί [14]. Και μόνο αν «δίνει» στο εδωνά-Είναι «να καταλάβει» τον εαυτό του μες στην μορετή αυθεντική του ύπαρξη, θα έχει αυτή η μαρτυρία τις ρίζες της μέσα στο Είναι του εδωνά-Είναι. Η φαινομενολογική επίδειξη [Aufweis] μιας τέτοιας μαρτυρίας συμπεριλαμβάνει συνεπώς την κατάδειξη [Nachweis] του ότι πηγή της είναι η σύσταση του Είναι του εδωνά-Είναι.

Η μαρτυρία οφείλει να δίνει να καταλάβουμε μια *δυνατότητα αυθεντικής εαυτότητας*. Με την έκφραση «εαυτός» απαντήσαμε στο ερώτημα, *ποιος* είναι το εδωνά-Είναι¹. Η εαυτότητα του εδωνά-Είναι ορίστηκε μορφικά ως *τρόπος ύπαρξης*, δηλαδή όχι ως παρευρισκόμενο ον. Κατά το πλείστο δεν είμαι *εγώ ο ίδιος* ο ποιος του εδωνά-Είναι, αλλά ο εαυτός των πολλών². Η αυθεντική εαυτότητα ορίζεται ως υπαρξιακή τροποποίηση των πολλών, τροποποίηση που πρέπει να οροθετηθεί υπαρκτικά³. Ποια είναι τα συστατικά αυτής της τροποποίησης και ποιες οι οντολογικές συνθήκες για τη δυνατότητά της;

268 Με την απώλεια στους πολλούς έχει εκάστοτε ήδη ληφθεί από-

Σελ. 267

1. Δες §25, σελ. 114 κ.εεε.

2. [Das Wer des Daseins bin zumeist nicht *ich selbst*, sondern das Man-selbst.]

3. Δες §27, σελ. 126 κ.εεε, ιδιαίτερα σελ. 130.